

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefranțate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Cuvântarea

rostită de Prea Sântia Sa Domnul
Episcop diecesan, Nicolae Popea,
la deschiderea sinodului.

Christos a înviat!

Domnilor deputați!

Cu această salutare frumoasă și înălțătoare de inimi a bisericii noastre Vă salut și eu ați, Domnilor, de bunăvoință la episcopia noastră și mă bucur din inimă, că am fericirea a Vă vedea era întruniți în sinod, pentru ca împreună în dragoste și bună înțelegere frățescă să pertractăm afacerile noastre eparchiale, împreună să ne sfătuim asupra lipselor și trebuințelor, ce ne impresoră, asupra durerilor și necasurilor, ce ne apasă în aceste timpuri grele și de tot seriose.

Se dice, Domnilor Deputați, că mai mulți ochi mai bine și mai mult ved decât numai doi, că mai multe capete mai bine pot judeca lucrurile decât numai unul, că mai multe inimi mai curând se pot însufleși și îndemna la săvârșirea lucrurilor bune și folositoare decât numai una. Pote că au drept cei ce dic așa, dar numai dacă ochii aceia vor fi limpezi și curați, dacă capetele acelea vor fi sănătoșe și luminate, apte de a judeca, și dacă inimile acelea vor fi curate și libere de prejudețe, de patimi și de interese particulare egoistice. De altmintearea știut este, că faptele omenesci de sunt bune ori rele ne arată trăinicia lor și rezultatele, ce le trag după sine.

Aceste vederi cred eu, că mai vartos au fost luate în considerațiune la introducerea organismului bisericesc constituțional în provincia noastră metropolitană. Vor fi socotit pote, pururea vrednicii de pomenire, autorii acestui organism, că prin participarea tuturor credincioșilor în mod constituțional la afacerile comune bisericesci, încă și mai strâns se vor lega și lipi ei de biserica lor, încă și mai cu mare zel și căldură se vor interesa ei de binele și fericirea aceleia, formând astfel cu toții împreună un trup și un suflet, adică o fortăreță tare ca stânca și durabilă pe vecie, față cu toate eventualitățile și furtunile, ce s'ar mai descărca asupra bisericii noastre.

Până când seim noi să prețuim și să ne folosim de acest organism frumos și în adevăr constituțional în interesul nostru bine înțeles, în parte ne-a arătat trecutul, er mai învederat ne va arăta viitorul bisericii noastre naționale, dacă și încât îl vom sci noi asigura.

Vremile sunt grele, Domnilor, și pline de serioșitate pentru noi. Greutățile și necazurile urmază repede unul după altul, fără încetare. Anul trecut cu deosebire a fost plin de evenimente nefavorabile pentru biserica noastră. Cele mai simțitoare dintre aceste greutăți și necazuri sunt fără îndoială acelea, care în mod de tot îngrijitoriu ne ating libertatea conștiinței noastre religioșe, viața noastră bisericească, și datinile și obiceiurile noastre strămoșesci, adică așa numitele reforme politice bisericesci, despre care a mai fost amintire în sinódele noastre anterioare și care pe lângă toate stăruințele și luptele noastre în contră vedem, că au devenit

legi în patria noastră, ale căror urmări pot fi cele mai triste și păgubitoare pentru biserica noastră, dacă nu ne vom sci afla și apăra pe toate căile și cu toate mijlocele posibile legale.

Dar e un alt rău și mai mare, Domnilor, care e isvorul tuturor relelor și prin urmare și al greutăților și necazurilor noastre amintite: un rău, dic, care într'un mod îngrijitoriu a început a ne liniști și nepăciiu lumea creștină, dând năvală cu totă furia asupra învătăurilor celor sante dumnezeesci, și răul acesta este: cuvântul cel păcătos al unei culturi și civilizațiuni false, lipsite de religioșitate și moralitate.

Acest dușman de mörte al bisericii lui Christos are menirea, cum se vede, a abate pe credincioși dela calea cea adevărată a religiunii creștinesci, a înstrăina de biserica, a-i face indiferenți ba chiar necredincioși în cele religioșe, demoralisându-i și abătându-i mai pe urmă cu totul.

Asupra acestui dușman periculos se ne îndreptăm deci privirile, Domnilor, se ne luptăm cu toți, mic și mare, inteligența în frunte, cu totă puterea cuvântului și cu totă tăria armelor celor sante ale religiunii și moralității, întărind și apărând pe credincioșii bisericii noastre de momelile înșelătoare și de cursele cele viclene, dacă ne zace la inimă credința părinților nostri, aședemintele și instituțiunile bisericii noastre și datinile și obiceiurile noastre strămoșesci, care totdeauna au fost fala și rașimul cel mai puternic al nemului nostru românesc.

În credință, Domnilor deputați, că D-Vóstră încă veți fi pătrunși de asemenea cugetări și simțeminte, față cu organismul nostru bisericesc și cu greutățile de tot felul, ce ne supără și apasă, și că, ca fii credincioși ai bisericii noastre drept măritore veți fi resoluți a apăra interesele ei cele vitale pe toate terenele și cu toate mijlocele morale și legale înplorând și aici din locul acesta ajutorul de sus asupra lucrărilor noastre sinodale, declar ședința sinodului nostru eparchial pentru anul acesta de deschisă.

Sinodul arhidieceșan.

Mercuri în 3/15 April a. c. la 10 ore a. m. s'a ținut ședința a patra.

După autenticarea protocolului din ședința premergătoare și acordarea unui concediu, s'au prezentat rapórtel conșistoriale referitoare la dotațiunea protopresbiterilor, la dotațiunea clerului de câtră stat, la cererea mai multor protopresbiteri în cauza dotațiunii protopresbiterilor și la cererea comunelor Limba, Ciugud, Drimbariu și Șeușă pentru încorporarea lor la tractul protopresbiteral Alba-Iulia, cari toate s'au predat comisiunii organizătoare, — apoi un raport conșistorial referitoriu la alegerea de deputat sinodal în cercul Solnocului și alt raport referitoriu tot la alegerea de deputat sinodal în comunele Rod și Dobârca, cari s'au transpus comisiunii verificătoare, și în fine arătarea parochului Ioan Runcean din Murș-Sângeorgiu contra protopresbiterului Nicolae Maneguițiu pentru agitațiuni între parochenii săi de a trece la biserica gr.-cat., rugarea sinodului parochial din Hațeg, pentru întregirea

postului de paroch și protopresbiter în Hațeg; rugarea parochienilor din Porumbacul inferior în cauza administrării averii lor bisericesci și rugarea parochului Teodor Lungu din comuna Mărișel pentru a fi repus în funcțiune, cari toate s'au predat comisiunii petiționare.

După prezentarea acestor acte, deputatul Nicolau Ivan propune, ca pentru culegerea esactă a datelor statistice, să se compună blanchete noue, deob-ce cele vechi nu mai correspund recerințelor actuale. Propunerea s'a dat comisiunii bisericesci.

Se trece apoi la ordinea zilei, la desbaterea asupra raportului comisiunii organizătoare.

Raportor: Dr. Liviu Leményi.

La propunerea comisiunii, sinodul, cu privire la statul personal al conșistoriului, i-a la cunoștință dispozițiile luate de acesta referitoare la purtarea referadei în anul trecut, totodată simțind lipsa înmulțirii puterilor de lucru, decide ca postul vacant de asesor ordinaru salarizat în senatul scolaru să se îndeplinescă prin alegere în sesiunea curentă.

Urmădă comisiunea financiară

Raportor: Valeriu Bologa.

Fiind raportul general al senatului epitropesc împărțit între membrii, se consideră de cetit și se primesce de basă la desbatere specială.

Partea generală a raportului referitoare la numărul ședințelor, la actele întrate și resolve și la instituirea referentului al doilea în acest senat, comisiunea propune să se ia spre scire, autorisând conșistoriul, că dacă s'ar arăta de lipsă — până la întregirea definitivă prin sinod a postului de al doilea referent în senatul epitropesc să angajeze pentru îndeplinirea regulată ale afacerilor fondului de pensiuni și a celui sidocsial, o putere de lucru potrivită, instituindu-se în mod provisor.

Față de acesta dep. Ioan de Preda propune, ca să nu se primescă propunerea comisiunii, ci conșistoriul să provédă aceste agende prin asesorii din senatul bisericesc, cărora și așa li s'a împutinat lucrul din cauza întroducerii nouelor legi politice-bisericesci luându-se procesele divorțiale din mâna bisericeilor, — er deputatul Vasile Damian propune, că dacă nici după întregirea postului de asesor conșistorial în senatul epitropesc, respectivele agende nu s'ar putea provédé regulat, conșistoriul să propună sinodului viitoriu sistemizarea unui nou post în senatul respectiv, arătând și mijlocele pentru dotarea respectivului funcționar.

După o desbatere meritorie, sinodul primesce propunerea comisiunii.

Partea I. referitoare la starea fondurilor și fundațiunilor etc.; Partea II. p. 1—4 referitoare la administrarea averilor bisericesci se ia spre scire, îndrumându-se conșistoriul, ca în viitoriu să introducă numai donațiunile și fundațiunile noue în teextul raportului seu general, er partea referitoare la cumpărări, vinderi, adaptări etc. să o facă evidentă în conspect separat.

În legătură cu acest conclus, sinodul, la propunerea deputatului Parteniu Cosma, decide, ca donatorilor să se exprime mulțămită.

Punctul 5 referitoriu la compunerea rașiocinilor, se ia spre scire

cu adausul, ca protopresbiterii, unde va fi de lipsă să dispună din oficiu facerea rașiocinilor pe speșele organelor negligente.

Punctele 6—8 despre depositel comunelor bisericesci, despre ingerința conșistoriului la comasări, segregări și rescumpărarea de regalii, despre zidirea edificiului seminarial și fundațiunea „Todea”, se iau spre scire.

În legătură cu punctul 6 sinodul, la propunerea deputatului Dr. Petru Șpan, îndrumă conșistoriul, că să compună literele fundamentale ale fundațiunii „Ioan Popescu” și să pună în lucrare această fundațiune cu posibilă grăbire.

Deputatul Nic. Garoiu, referază asupra raportului conșistorial prin care conșistoriul arată, că nici diecesa Aradului, nici arhidieceșana nu pot veni în ajutoriu pentru susținerea școlilor noastre din Brașov. — Raportul se ia spre scire.

Același raportor referază asupra cererii comunei Felța pentru relaxarea unei datorii de 500 fl. din fondul „Rudolfin” acuirată pentru cumpărarea unei mori. Fiind actele în mare parte la fostul asesor conșistorial în senatul epitropesc Gerasim Candrea, care nu vrea să estradea, obiectul nu se pote destul clarifica și astfel actele presente se remit conșistoriului cu îndrumarea, ca se procure și celelalte dela fostul asesor Gerasim Candrea, precum și un estras din cartea funduară despre proprietariul de astădi al numitei mori, și la viitorul sinod să raporteze în detail.

La propunerea comisiunii financiare prin referentul seu Dr. I. Mihu, raportul conșistorial, prin care se promovă rașiociniile fondurilor și fundațiunilor arhidieceșane și ale depositel pro 1895, — sinodul aflându-le în regulă, le ia spre scire.

Cu privire însă la salariel unor profesori seminariali, asesorii conșistoriali și al actualului secretariu conșistorial neridicate încă dela stat și estradate din fondul general administrativ fără înconvinișarea sinodului, acesta îndrumă conșistoriul să le recerce dela stat încă în decursul acestui an, ținând până atunci în suspens votarea absolutoriului cu privire la aceste sume.

Se îndrumă mai departe conșistoriul la încasarea regulată a interesel precum și la observarea dispozițiilor regulamentare privitoare la transpunerea sumelor administrate la cassa arhidieceșană.

În fine se solicită asemnarea unor adause de salariu votate în sesiunile anterioare și regularea cestiunei de salarizare a canceliștilor conșistoriali.

Joi, în 4/16 April la orele 10 a. m. s'a ținut a cincea ședință a sinodului nostru arhidieceșan.

După cetirea și autenticarea protocolului din ședința premergătoare, presidiul prezintă raportul conșistorial despre încasarea tacselor sidocsiale, care se predă comisiunii organizătoare; apoi rașiociniile tipografiei arhidieceșane, raportul general al comisiunii administrative a fundațiunii Șaguna; raportul general al comisiunii administrative a tipografiei arhidieceșane, privitoriu la edarea fôiei „Telegraful Român” și raportul comisiunii administrative a tipografiei arhidieceșane

privitoriu la daunele cauzate acesteia prin fostul ei director Stefan Dimitriu, cari se predau comisiei financiare; în fine raportul privitoriu la edarea unei foi pedagogice.

Înainte de a se trece la ordinea zilei, deputatul Augustin Nicoră, interpeleză pe presidiu în afacerea stipendiilor de stat, cari încă nu sunt asigurate.

Presidiul răspunde că a făcut pașii necesari la ministru pentru asemnarea lor, dar rezultat până acum n'a sosit.

Stipendiile acelea însă nu sunt perdate, căci întru cât ele nu ar fi asigurate pentru aceia, cărora s'au votat, atunci întră ca intercalării la fondurile archidiecezane.

Sinodul ia la cunoștință atât interpelezarea deputatului Augustin Nicoră, cât și răspunsul și declarațiunea presidiului.

Cu acestea trecându-se la ordinea zilei, raportul consistorial referitoriu la colecta pentru fondul scolar și lista comunelor bisericesci, cari n'au putut ridica salariul învățătoresc la suma recerută de lege, se ia la cunoștință; de asemenea se admite spre folosire în școlile noastre populare Istoria Ungariei de Dr. N. Pop.

O discuțiune mai viuă s'a dezvoltat la desbaterea asupra admiterei spre folosire în școlile noastre medii și preparandiale a manualului „Compendiu de Geografia universală ed. III. Arad 1895 de profesorul Teodor Ciontea“. La discuțiune au luat parte deputații: referentul Dr. Petru Șpan, Nicolau Ivan, August Nicoră și Vasile Bologa contra admiterei, ér Precuvioșia Sa D. archimandrit, vicariu arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu pentru admitere în conformitate cu recomandarea consistoriului.

Sinodul prin majoritate de voturi nu o admite.

Ca motive ale neadmiterei acestei cărți în usul școlilor noastre, s'au adus multe scăderi cele are din punct de vedere pedagogic, și anume: că cuprinde prea multe date statistice, nu tractează destul de minuțios unele obiecte, cari contribuie la cunoșcerea mai estinsă a popórelor, faunei, florei, nu cuprinde multe instituțiuni, cari contribuie la cunoșcerea mai exactă a culturai și stării noastre culturale naționale române și că numirile comitatelor, orașelor, munților, riurilor, chiar și a celor, cari au numiri românești, nu sunt espuse în limba română, ori și dacă sunt espuse, sunt espuse, nu la locul prim, precum s'ar recere într-o carte menită pentru școlă cu limbă de propunere română și susținute de biserică autonomă recunoscută de stat, ci numai între paranteze, la locul al doilea etc.

Cartea are multe părți și în lipsa unei cărți mai bune, o-a recomandat consistoriul spre admitere în usul școlilor noastre.

Sinodul însă din raportul comisiei școlare a aflat, că prevalază în ea defectele și astfel o-a respins.

Urmază raportul consistorial despre introducerea lucrului de mână la institutul pedagogic. Din acest raport se poate vedea, că acest obiect de instrucțiune foarte important pentru școlile noastre populare nu s'a putut introduce din nou nici în anul scolar expirat și present din cauza lipsei de localități spre acest scop, fiind foarte mulți elevi internați în seminarium, care și așa nu e corespunzătoru menișunii sale.

Referentul Ioan de Preda raportază asupra raportului consistorial despre starea fondului de pensii.

Din referada prezentată se vede, că fondul, deși sunt încă multe tace restante, progresază.

În legătură cu acest raport, deputatul Orășan, cere, ca și acei preoți cari n'au solvit încă tacele la fondul de pensii să se bucure debeneficiile acestui fond detragându-li-se acelea ulterioare din pensiuina, ce li s'ar cuveni, ér deputatul Vasile Damian cere, ca, ace-

lor preoți respective capelani, cari au fost reiectați dela beneficiile fondului din anumite motive, să li se restituie tacele dimpreună cu interese cu tot.

Precuvioșia Sa dl archimandrit Dr. Ilarion Pușcariu, vedând órecum bânuit cu iregularitate consistoriul prin cererea deputatului V. Damian, declară, că consistoriul solvesce și interese după tacele restituite numai dela acel timp, de când acelea au fost transpuse spre administrare la cassa archidiecezanală. Că acestea se transpun târziu acolo, póte numai dnii protopopi sunt de vină, cari nu le administrăză imediat la locul lor, ci le rețin la sine cu lunile. Consistoriul însă își face datoria.

Ambele cereri se resping, și se primesce propunerea comisiei de a se lua raportul la cunoștință.

În fine, la propunerea referentului comisiei bisericesci, Daniil David, se autorisază consistoriul a întregi unele parochii în mod extraordinar.

Anunțându-se procsima ședința pe ziua următoare la 10 óre a. m., ședința se încheie la 1 óra p. m.

Caracteristic.

După scisiunea încă neîmpăcată dintre „Tribuna“ și unii tribuniști, șiariul numit începuse a fi mai calm, mai cu respect la adevăr și la buna-cuviință decât cum era sub colaboratorii sei de mai înainte, instigați de patronii lor din București la ură personală față cu noi cei dela „Telegraful Român“ și mai ales față cu Escelenția Sa metropolitană nostră; de un timp însă óre care a început „Tribuna“ éráși a pișca cam ca mai înainte, mai întâiu în fóia noastră, ér acum de-adreptul în Escelenția Sa metropolitană.

Cine vrea să se convingă de acesta, n'are decât să cetască referata „Tribunei“ din numărul ei 76 apărut aseră cu data de ađi despre sinodul nostru archidiecezan, în care vorbind de o interpelațiune „interesantă“ (!) a dlui deputat August Nicoră, pe lângă alte neesactități presentază de „metropolitul“ ca „surprins“ și „agitat“, pe când ori-cine a trebuit să admire răbdarea, ce o a dovedit chiar la această ocaziune Escelenția Sa față cu interpelantele, care în sinodul din anul trecut mersese până la impertinențe față cu Escelenția Sa.

Între alte recenziuni tendențioase și invective referitoare la Precuvioșia Sa dl archimandrit și vicariu arhiepiscopesc, „Tribuna“ în același Nr. atribue Escelenției Sale metropolitanului, că ar fi admis, că cartea „Compendiu de geografie“ alui Teodor Ceontea ar conține „forțe multe erori“, pe când fie-cine a putut ađi, că Escelenția Sa a reflectat singur numai la numirile comitatelor puse în limba română numai între paranteze, cea ce póte trece de greșelă, dar nu discualifică cartea ca manual de școlă.

Mai impută „Tribuna“ Escelenției Sale metropolitanului tot acolo o observare „vagă și neîntemeiată“ că în recenziunea comisiei „s'ar face politică“, pe când toți cei nepreocupați vor trebui să atesteze, că Escelenția Sa a poffit numai ca raportorul comisiei să-i illustreze două motive din referata sa, cari se păreau că au órecare colorit politic, cea ce însă după deslușirile date de raportor au dispărut cu totul.

Aceste observări caracteristice le facem la adresa „Tribunei“, pentru carea nu ne putem închipui o altă scusă, decât aceea, că — precum dovedesc comunicatele — acum pe timpul sinodului ea a dat loc în redacțiunea sa unui colaborator specialist în persóna dlui A. Nicoră cunoscut bine chiar și din ședința sinodală de ieri, cât de mult ține la esactitatea celor întemplate, când își permite a da într-o interpelațiune reproducă în scris lucruri și momente, cari cu graiu viu el de fel nu le-a grăit în interpelațiunea sa.

Acum „Tribuna“ se vadă, dacă e bine sau ba, ca ea să între éráși în elementul de viață al redactorilor și colaboratorilor sei de pe timpul *Brote-Slavici-Albini*; noi ne mărginim deocamdată, ca să ținem deschisă cartea noastră de notițe.

Din parlamentul magiar.

Ședința dela 13 l. c. n.

La ordinea zilei continuarea desbaterei asupra budgetului ministrului de agricultură.

Ședința a decurs cât se póte de liniscit.

Îndată la începutul ședinței Ugron Gábor cere, ca presidentul să cêră actele dela comisiuina pentru statorirea cuotei și să le prezenteze camerei pentru controlare.

Presidentul Szilágyi Dezső combate această cerere, ăicând, că numai ședințele comisunilor cari discută proiecte de lege sunt publice, până când comisiuina respectivă face numai preparative pentru atare proiect.

Trecând apoi la ordinea zilei tot Ugron Gábor cere ca locurile spălătocite de pe teritoriul pădurilor comunale și erariale să se planteze din nou cu arbori. Totodată cere informațiuni și asupra stării lucrului cu privire la pădurile grănițeresci din munții Năsăudului. Primesce budgetul.

Ministrul Darányi Ignác declară, că pădurile dela Năsăud încă antecesorul său le-a dat în arândă și din considerațiuni generale, nu pe cale de licitațiune publică.

Ugron nu e mulțămît cu răspunsul ministrului, și cere ca contractul încheiat cu arendatorul Hirschler să l deponă pe masa camerei, ceea-ce ministrul îi denegă, ăicând, că-l póte vedea ori-și când la arhivul unde se află.

Au mai vorbit unii despre prăsirea unor specii de cai, despre regularea riurilor și altele, fără a face însă óre-cari declarațiuni ori propuneri mai importante și apoi ședința s'a încheiat.

Ședința dela 14 Aprile 1896 n.

La ordinea zilei încă tot budgetul ministrului de agricultură.

Discuțiunea o a început deputatul Papp Elek, carele arată daunele cauzate prin inundarea riurilor. Cere deci regularea acelor și înlesnirea asigurării contra inundațiilor.

Tot despre acesta vorbesce și deputatul Sima Ferencz.

Ambilor le răspunde mulțămitor ministrul Darányi, după carele ia cuvântul ér Ugron Gábor, carele într-o vorbire mai lungă, cere dela guvern, ca să pună mai mult pond pe politica de colonizare între naționalități, cu deosebire în Ardél, unde numai așa se va putea conserva rasa magiară și se va rezolva cestia naționalităților. Noroc, că avem acolo pe secui, ăice Ugron, căci altcum cauza magiarilor ardeleni de mult ar fi perdată. Pe timpul privilegiilor a mai mers (adecă pe timpul iobăgiei, când bietul român era lipit de glie. Red. T. R.), dar acum rasa magiară în loc să se înmulțescă, mereu scade, valchisându-se. Cere colonizarea alor 300000 magiari în Ardél. Ca motiv al emigrărilor aduce împrejurarea, că se protejéază prea mult latifundiile și arendatorii mari, prin ceea-ce poporul sêrac nu póte ajunge să-și procure de loc pământ în cantități după puterile lui, ci e lăsat pradă în mâna arendatorilor mari, cu cari apoi neputând învinge, emigréză în America, România, Slavonia și aiurea.

Tot în împrejurarea această vede și cauza socialismului de pe șesurile Ungariei.

Contele Batthyány respunsesse unui antevorbitoriu dintr'una din ședințele anterioare, că cauza emigrărilor nu este a se căuta în fidei comisuri adecă în latifundiile bisericilor ci cu totul în alte împrejurări.

Ministrul răspunzând lui Ugron, pune în vedere revisuirea legii despre colonisări.

Cu acesta s'a terminat și desbaterea specială asupra acestui budget, pe care camera l'a primit unanim.

Acesta a fost pe scurt decursul ședinței. S'ar vedea că dl Ugron se interesază de aprópe de sórtea poporului, dar numai de sórtea poporului său, de sórtea poporului magiar, dar și aici într'un mod cu totul greșit-căci cauza miseriei nu o caută acolo unde o ar putea afla, ci în cestia naționalităților, neresolvată încă. Cel-ce să teme și arată atâta îngrijire de cutare cauză nedreptă fie comună ori privată, dá semne de slăbi-

ciune și nu o va pute încunjura favorabil pentru sine fără ajutoriul altora ori fără un pact cinstit cu adversariul seu.

Causa miseriei poporul preste tot la noi în țêră nu este a se căuta în cestia naționalităților, ci în esplotarea aceluia din partea arendatorilor mari și a jidanilor protejați de guvern, cari se dau de mari patrioți, apoi în abuzurile, ce se comit la esarëndarea bunurilor statului, în daunele cauzate prin elementele naturei, în sistemul de dare nedrept, în prețul scăđut al cerealelor și a vitelor, pentru validitatea cărora guvernul nu face nimic, în indolența guvernului, față de popor etc. etc.

Acésta e rana în care ar trebui guvernul să-și pună degetul.

Ședința dela 15 l. c.

La ordinea zilei budgetul ministrului de finace.

Înainte de a se trece la desbatere, presidentul anunță repausarea deputatului Boros Béni, din partidul guvernamental.

Discuțiunea generală o deschide deputatul Molnár Ferencz, carele fiind ascultat cu atențiune generală, arată la scăderile politice financiare a guvernului, la sistemul de dare nedrept, cu deosebire la împovărarea pământului cu dări prea multe și grele, la manipularea incorectă a dărilor, la abuzurile, ce se comit la estradarea licențelor pentru vânđarea diferitelor marfe de consum, și în urmă la daunele, ce le sufere Ungaria din împrejurarea, că susține bancă generală de stat comună cu Austria. Pentru sanarea acestor rele înaintéază două proiecte de rezoluțiune.

Neuman Armin cercă a combate pe Molnár și a apăra guvernul de acușele acestuia, dar cu puțin succes, căci însuși a recunoscut, că dările sunt prea mari.

După răspunsurile ministrului la câteva interpelațiuni, ședința s'a încheiat.

Noutăți.

Cele sante batjocorite. Un cas de tot scandalos și totodată cât se póte de trist s'a întemplat în zilele trecute în Szolnok. În 12 l. c. plebanul rom. cath. Karkecz Alajos, reîntorcându-se cătră casă după 8 óre a. m. dimpreună cu clopotariul său după împliirea óre-cător funcțiuni oficiale, și trecând pelângă biserică, ved, că vre-o patru tineri erup afară din biserică între risetele cele mai murdare. Interesându-se de risetele lor scandalóse și apropiindu-se de ei, ved pé unul că într'un mod de tot cinic scupă afară din gură sânta cuminecătura pe strada murdă publică a orașului. Scandalisat de această batjocorire a celor sante, numai decât le-au ridicat de jos și le-au dus ér în biserică ca să nu fie călcate în picior de publicul ce eșia din biserică dela sânta cuminecare, totodată momentan au aflat tocmai deia acei tineri, cari au comis acest sacrilegiu, că ei sunt scolari din clasa a șesea gimnasială dela gimnasiul de stat de acolo, din clasa, a cărei conducătoriu e profesorul Posch Ienő, carele înainte cu vreo-câteva luni părăsise biserica romano-catolică și n'a întrat în sinul nici unei biserici, ci s'a declarat de fără confesiune.

Tot acolo s'a întemplat în zilele trecute că un capelan ducând s. cuminecătura la un bolnav, pe stradă s'a întelmit cu vreo-câți-va tineri, cari l'au ris în față și cu pâlériile pe cap trecând pe lângă el unul din ei i-a strigat: „Mie acest D-đeu nu mi-s'a recomandat, deci nu sum datoriu a-l saluta“.

Acesti ștregari încă au fost elevi din clasa numită și condusă de profesorul ateist Posch Ienő, și carele ministrul de culte Wlassics nu s'a genat a apăra în parlament pentru neconfesionalitatea sa declarată.

Precum aflăm din „Alkotmány“ după care reproducem în estras aceste șire, deputatul Hock Lános a și interpelat din acest incident dureros pe ministrul de culte dl Wlassics, dar și-a retras interpelezarea, după-ce acesta i-a promis, că va introduce cea mai rigurosă cercetare disciplinară atât contra respectivilor scolari, cât și contra profesorului Posch.

Acésta însă nu e destul.

Legile păgâne, așa poreclite legi politice-bisericesci, trebuie șterse, și atunci nu se vor ivi astfel de sacrilegii inspăimântătoare.

In terminul din Septembrie s'au prezentat la facerea examenului de maturitate cei 4 reieptați în terminul din Iunie, apoi 9 dintre cei admiși la alte termene, cari atunci nu s'au prezentat, dintre cari 9 au susținut cu succes examenul, și au fost declarați maturi, 3, respinși din câte un studiu, s'au îndrumat la repețirea examenului în terminul din Decembrie 1895, ér unul cu calcul neindustrialul din mai multe studii a fost reieptat la repețirea clasei a VIII-a.

In terminul din Decembrie 1895, cei reieptați în Septembrie au susținut examenul cu succes bun, și au fost declarați maturi.

In cele 4 clase ale scólei reale inferioare au funcționat 10 profesori, dintre cari 2 ordinari definitivi, 3 ordinari provizori, 4 ordinari definitivi dela scóla comercială și 1 catechet.

Numérul elevilor la începutul anului a fost 148, dintre cari în decursul anului au părăsit institutul 7 și a murit 1. A rămas deci cu finea anului numărul elevilor 140, dintre cari gr.-ort. 121, gr.-cat. 15, ev. lut. 2, de legea mozaică 2.

La scóla comercială au funcționat 4 profesori ordinari definitivi, 1 catechet, și 5 profesori dela scóla reală. Catedra din limba franceză s'a suplinit.

Numérul elevilor la începutul anului a fost 88. In decursul anului au părăsit institutul 4, a repausat 1 și 2 au fost benevoli. Rămâne cu finea anului numărul elevilor ordinari 81, dintre acestia gr.-or. 71, gr.-cat. 10.

La facerea examenului de maturitate pentru terminul din Iunie 1895 s'a emis ca comisariu consistorial presidentul eforiei scolare din Brașov avocatul Nicolau Strevoiu, din partea guvernului inspectorul regesc de scóle al comitatului Brașov, Carol Kakoyai. La examen s'au prezentat 21 abiturienți ai scólei comerciale, dintre cari 19 au obținut rezultat favoritoriu și au fost declarați maturi, 2 reieptați din câte un studiu, au fost reieptați la repețirea examenului în terminul din Septembrie, la care susținând examenul cu succes, au fost declarați maturi.

Numérul total al elevilor de tóte trei categoriile de scóle a fost cu finea anului 534. Dintre acestia gr. or. 464, gr. cat. 63, ev. lut. 6 de legea mozaică 3.

In comparare cu anii premergători gimnasiul și în general tóte scólele din Brașov ni-sé prezintă în ce privește numărul elevilor în creștere îmbucurătoare.

In comparare cu anul scolar 1892/93 cu elevi 454 se arată o creștere de 80; în comparare cu anul scolar 1893/94 cu elevi 492 se arată o creștere de 42.

La singuraticile categorii de scóle observăm următoarea mișcare:

a) la gimnasiu în anul scolar 1893/94 au fost elevi 288 în anul scolar 1894/95 numărul elevilor a fost 313, se arată o creștere de 25.

b) la scóla reală în anul scolar 1893/94 numărul elevilor a fost 124, în anul scolar 1894/95 numărul lor a fost 140, se arată deci o creștere de 16.

c) la scóla comercială în anul scolar 1893/94 numărul elevilor a fost 80 în anul scolar 1894/95 a fost 81, se arată deci o creștere de 1.

Programa gimnasiului se alătură sub 1/.

b) Gimnasiul din Brad.

La acest gimnasiu au funcționat 6 profesori ordinari și 1 catechet.

La începutul anului s'au înmatriculat 105 elevi. În decursul anului au părăsit institutul 1 și au rămas neexaminați 2.

Numérul tuturor elevilor la finea anului a fost deci 102, dintre cari gr. or. 98, gr. cat. 2, rom. cat. 2.

În comparațiune cu anul scolar 1892/93 cu elevi 75 se arată o creștere de 27 și cu anul scolar 1893/94 când numărul elevilor era 79, se arată o creștere de 24.

Programa gimnasiului se alătură sub 2/.

2. Secțiunea pedagogică a seminariului arhidieceșan.

In secțiunea pedagogică a seminariului arhidieceșan cu începutul anului scolar 1894/95 s'au înmatriculat 93, dintre cari în decursul anului au părăsit institutul 7 și 1 a murit. A rămas deci cu finea anului numărul elevilor 85 și anume în cursul al treilea 26, în cursul al doilea 24 și în cursul I 35.

Studiile s'au propus prin un profesor ordinar din acesta secțiune și 2 profesori suplenți.

La locul acesta avem onóre a notifica, că cu începutul anului scolar 1895/96 în urma grațierei întemplate profesorii Dr. D. P. Barcianu și Demetriu Comșa s'au reîntors la catedrele lor.

În comparațiune cu anul scol. 1892/93 și 1893/94 cu elevi 77 se arată o creștere de 8

Programa se alătură sub 3/.

3. Scóle poporale.

a) Copii de scóla.

În anul scolar 1894/95 numărul elevilor obligati vitor a frecuenta scóla a fost:

Dela 6—12 ani:	Dela 12—15 ani:
copii 41,913	copii 15,766
copile 36,876	copile 14,443
cu totul 78,789	cu totul 30,209

Au cercetat scóla în semestrul I.

Dela 6—12 ani:	Dela 12—15 ani:
copii 30,736	copii 8,212
copile 22,985	copile 7,129
cu totul 53,721 (67%)	cu totul 15,341 (50%)

Au cercetat scóla în semestrul II.

Dela 6—12 ani:	Dela 12—15 ani:
copii 28,601	copii 7,478
copile 21,310	copile 6,499
cu totul 49,911 (63%)	cu totul 13,977 (46%)

Suma tuturor copiilor obligati a frecuenta scóla a fost 108,998.

Suma tuturor copiilor, cari au frecuentat scóla în semestrul I. a fost 69,062 sau 63%.

Suma tuturor elevilor cari au frecuentat scóla în semestrul II. a fost 63,888 sau 58%.

În comparațiune cu anul scolar 1893/94 la cei obligati a frecuenta scóla se arată o creștere de 1045, la cei cari au frecuentat scóla în semestrul I. se arată o creștere de 1188, la cari au frecuentat scóla în semestrul II. o creștere de 1875.

Date mai speciale sub 4/.

b) Adjustarea scólelor.

Edificii scolare proprii sunt arătate în 671 comune bisericesci, închiriate în 119 cu totul sunt edificii scolare în 790 comune bisericesci.

Din aceste sunt indicate ca correspunđtore 630 și necorrespunđtore 160.

În comparare cu anul trecut edificiiile proprii au scăđut cu 10, cele închiriate cu 9. Edificiile de scóla correspunđtore au scăđut cu 3, cele necorrespunđtore s'au redus cu 8.

Grădini de pomărit sunt arătate în 602 comune bisericesci, dintre cari 305 sunt arătate ca cultivate și 297 necultivate.

În comparațiune cu anul trecut la cele cultivate se arată o reducere de 1, la cele necultivate o reducere de 94. Întocmiri pentru gimnastică au 250 comune bisericesci.

În comparațiune cu anul trecut o reducere de 17.

Lipsește datele din protopresbiteratul Giógiu II., de unde de ani de ăile nu mai șosește date.

Dacă luăm în considerare, că acel protopresbiterat susțin scóla proprie 23 de comune bisericesci, cu edificii proprii, atunci la edificiiile proprii aflăm o creștere de 13, și la întocmirile de gimnastică o creștere de 6.

Date mai speciale sub 5/.

c) A verea scólelor.

Nemișcătore, edificii, pământ.	fl. 1,026,361.35
Mișcătore, bani, hârtii de valoare, mobile etc.	269,666.47
Suma fl.	1,296,027.82

În comparațiune cu anul trecut cu o sumă de fl. 1,223,656.62 se arată o creștere de fl. 72,371.20.

Venitul total anual al scólelor face suma de fl. 119,196.96.

În comparațiune cu anul trecut cu suma de fl. 111,719.59 se arată o creștere de fl. 7,477.37.

Date mai speciale sub 6/.

d) Salariile învățătoresci.

Salariile învățătorilor în anul scolar 1895/96 dau suma de fl. 255,049.75.

In termin mediu computat vine pe un învățătoriu suma de fl. 290.40.

Salariile acestea provin:

1. Din mijlocele bisericesci.	fl. 55,919.80
2. Dela comuna politică	35,817.—
3. Dela popor prin contribuții	143,913.90
4. Din victuale	15,307.85
5. Din cantorat	2,001.20
6. Dela arhidieceșă	100.—
7. Cuincuenalii	1,000.—
8. Remunerațiune de director	990.—
Suma fl.	255,049.75

În comparațiune cu scolariu trecut cu suma de fl. 254,140.75 se arată o creștere de 909 fl.

Date mai speciale sub 7/.

(Va urma.)

Cea din urmă tragere principală

Lotteriei de classă ungare

aprobată de stat.

Cel mai mare câștig este în cel mai favorabil cas:

Un milion coroane.

Tragerea se face:
dela 12 până în 28 Maiu 1896.

Câștiguri	Coróne	Coróne
1 premiu de	600.000 =	600.000
1 "	400.000 =	400.000
1 "	300.000 =	300.000
1 "	200.000 =	200.000
1 "	100.000 =	100.000
2 "	40.000 =	80.000
2 "	20.000 =	40.000
5 "	10.000 =	50.000
14 "	8000 =	80.000
30 "	6000 =	204.000
100 "	2000 =	200.000
200 "	1000 =	200.000
2650 "	200 =	530.000
22.000 "	150 =	3.300.000
25.007 "	Câștiguri și 1 premiu	6,284.000

Prețurile losurilor de cumpărat pentru cl. III:

1/1	1/2	1/10	1/20
fl. 60.—	30.—	6.—	3.—

Pe lângă aceste prețuri originale ale losurilor sunt a se alătura la comandare pentru porto scrisorilor recomandate și pentru listele de tragere 25 cr.

Losuri recomandă și trimite pe lângă espedarea mai nainte a prețului prin asignație postală sau rambursă

CARL HEINTZE,

Budapest, Servitenplatz 3.

Adresa telegrafică: **Lottoheintze, Budapest.**

Losurile de classa a II-a pentru classa a III-a au să se re-înoască pe lângă retransmiterea losului de classa a II-a și a sumei de înoire, și anume:

pentru 1/1	1/2	1/10	1/20
20.—	10.—	2.—	1.—

începând din 25 Martiu până cel mai târziu în 2 Maiu.
— Losuri de câștiguri ori cât de mari, le achit prompt. —

Turnătoră de clopote și de metal a lui

Antoni Novotny

în Timișóra — Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioșe, pe lângă garanță pe mai mulți ani, provăđute cu adiu.ări de fer bătut, construite spre ale întoree cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lătore prin ceea-ce sunt mântuite de crepare.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoșă decât clopotele turnate după sistemul vechiu, așa, că un **clopot patentat cu 300 kg. este egal în tonul unui clopot de 400 kg. făcut după sistemul vechiu.** Mai departe se recomandă spre facerea **saunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadiustarea clopotelor vechi cu adiuștare de fer bătut,** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.** Clopote în greutate de 300 kg. și mai jos se află totdeauna gata în magazin.

[10] 10—48

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.